

OSLOBAĐANJE VOJNIH SKLADIŠTA JNA U SESVETAMA 1991.

Adrijan Lisičak *

UDK: 355.44/.45(497.5 Sesvete)"1991"
355.4:725.35(497.5 Sesvete)"1991"

Pregledni članak

Primljeno: 19.III.2010.

Prihvaćeno: 6.X.2010.

Sažetak

Autor daje prikaz osvajanja vojnih skladišta JNA Duboki jarak ("Gliboki jarek"), Sopnica i Šijavrh u Sesvetama u rujnu 1991. godine, naglašavajući da se, s obzirom na to da su napadi JNA postajali sve jači i da je postalo očigledno da Srbija nije spremna na mirno rješenje krize, osvajanje vojarni i skladišta oružja JNA nametalo kao jedino rješenje za trenutno naoružavanje slabo opremljenih hrvatskih oružanih snaga. Zbog zadobivenoga ratnoga plijena autor drži da je osvajanje vojarni i skladišta JNA imalo strateški značaj u Domovinskom ratu, jer je preuzeto pješačko i teško naoružanje bilo od presudne važnosti za ustrojavanje postrojbi Hrvatske vojske i obranu Hrvatske. Tako su, prema izvješću o tijeku akcije, u skladištu JNA „Duboki jarak“ hrvatske snage zarobile oko 13.000 automatskih pušaka, stotinjak topova i minobacača raznih kalibara, 80-ak raznih transportnih vozila i oko 900 do 1000 tona minsko-eksplozivnih sredstava, te ogromne količine streljiva i vojne opreme u rasponu od kaciga i konzervirane hrane pa do uredskog materijala. S preuzetim oružjem hrvatske oružane snage su u jesen 1991. godine zaustavile neprijateljske snage u pokušaju prodora do Zagreba i spajanja sa snagama smještenim u vojnim objektima JNA na području zagrebačke regije, čiji je krajnji cilj bio nasilno uklanjanje demokratski izabrane vlasti u Hrvatskoj.

Ključne riječi: JNA, vojna skladišta, vojarne, hrvatske obrambene snage, naoružanje

UVOD

Predaja najvećeg broja vojnih objekata JNA, nakon što su ih u rujnu 1991. godine blokirale hrvatske snage, omogućila je ustrojavanje, opremanje, uvježbavanje i otpremanje postrojbi Hrvatske vojske (HV) na ratište. S obzirom na to da su početkom srpnja 1991. godine države Europske zajednice, a potom krajem rujna iste godine

* Poručnik Adrijan Lisičak (adrijan1961@gmail.com) profesor je povijesnih znanosti, dragovoljac je Domovinskog rata, a u razdoblju 2005.-2006. bio je zaposlen na Hrvatskom vojnom učilištu „Petar Zrinski“ kao predavač povijesti Domovinskog rata.

i Vijeće sigurnosti UN-a, Hrvatskoj nametnule nepravedni embargo na uvoz oružja, oslobađanje vojnih objekata JNA jedan je od najznačajnijih događaja u Domovinskom ratu u Hrvatskoj. Zapravo, može se reći da je osvajanje vojarni JNA, započeto 14./15. rujna, imalo strateški značaj, jer je zadobiveni ratni plijen (ogromne količine oružja i streljiva) bio od presudne važnosti za ustrojavanje postrojbi Hrvatske vojske i obranu Hrvatske. U operaciji osvajanja skladišta i vojarni JNA u Hrvatskoj razoružani su gotovo cijeli 32. (Varaždinski) korpus, dijelovi 10. (Zagrebačkog) i 13. (Riječkog) korpusa koji su bili smješteni u Gorskom kotaru (Delnice) i Lici, te dijelovi ratnog zrakoplovstva i ratne mornarice. Naoružanje 9. (Kninskog) korpusa JNA ostalo je izvan domašaja hrvatskih snaga, jer su se njegove postrojbe već bile razvile u operativnom prostoru i osvajale sjevernu Dalmaciju i Liku (zaustavljen je tek pred Šibenikom – u rujnu i Zadrom – u listopadu, te u zadarskoj okolici – početkom siječnja). U vojarnama i skladištima JNA hrvatske snage zarobile su oko 200 tenkova, 150 oklopnih transportera i borbenih vozila pješništva, približno 400 teških topničkih sredstava, oko 180.000 pušaka i automata, 18 različitih brodova te znatne količine streljiva, bombi i mina, a preuzet je i dio naoružanja bivše republičke Teritorijalne obrane (TO), koje je JNA čuvala u svojim skladištima (Tus, 1999.).

Upravo s preuzetom oružjem, hrvatske oružane snage su u jesen 1991. zaustavile neprijateljske snage u pokušaju prodora do Zagreba i spajanja sa snagama smještenim u vojnim objektima JNA na području zagrebačke regije, čiji je krajnji cilj bio nasilno uklanjanje demokratski izabrane vlasti. U ovom radu prikazana je blokada tri vojna skladišta JNA na području zagrebačkih Sesveta tijekom rujna 1991. godine.

SMJEŠTAJ I STANJE VOJNIH SKLADIŠTA U SESVETAMA DO OSLOBODILAČKIH AKCIJA 1991.

Na području Sesveta bila su smještena tri vojna skladišta JNA: "Gliboki jarek",¹ "Sopnica" i "Šijavrh". "Gliboki jarek" bio je najznačajnije vojno skladište u Sesvetama. Smješten uz varaždinsku cestu na potezu Sesvete – Popovec, imao je sedamnaest objekata. U tom prostoru bila je pohranjena znatna količina oružja, uključujući i nasilno oduzeto oružje Teritorijalne obrane. U rujnu 1991. godine pristup spomenutom skladištu bio je miniran, kao i prostor unutar skladišta.²

Vojno skladište "Sopnica" nalazilo se u Sesvetskoj Sopnici, a čuvalo ga je dvadesetak ljudi. U njemu su bila pohranjena "inženjerijska sredstva i oprema borongajske vojarne 'Dušan Čorković' (amfibije, pontonski mostovi, samohodna vozila, desantni čamci)". Vojno skladište JNA "Šijavrh" smješteno je između sesvetskih naselja Po-

¹ To je izvorni naziv za područje između središta Sesveta i Popovca. Međutim, tijekom prethodnih desetljeća nametnuto je ime „Duboki jarek“, što nije u skladu s toponomastikom.

² U literaturi se navodi da je bilo pohranjeno do 40.000 komada vatrenog oružja (Javorović, 1999.), a u izvješću napisanom nakon osvajanja skladišta, koje ću prikazati na kraju rada, navedeni su znatno manji brojevi.

poveć i Šijavrh, a tridesetak ljudi čuvalo je u njemu tenkovsko streljivo za vojarnu u Dugom Selu, do koje je vodila posebna cesta.³

USTROJAVANJE I KOORDINACIJA HRVATSKIH OBRAMBENIH SNAGA

Preko postojećih institucija vlasti, kao što je Sekretarijat za unutarnje poslove, koji je preimenovan u Ministarstvo unutarnjih poslova RH, i Sekretarijat za narodnu obranu, koji je preimenovan u Ministarstvo obrane RH, hrvatsko vodstvo pokušalo je provesti uspješniji nadzor teritorija i suprotstaviti se protuustavnom djelovanju JNA, koje je započelo odmah nakon što su bili poznati rezultati višestranačkih izbora, održanih u prvoj polovici 1990. godine. Radi obrane Republike Hrvatske postupno su se ustrojavale i razne Dragovoljačke oružane skupine, a u ožujku 1991. godine odlučeno je da se započne i s ustrojavanjem postrojbi Narodne zaštite. Istodobno je, na temelju članka 25 Zakona o unutarnjim poslovima (*Narodne novine*, 55/89, 18/90 i 47/90), na temelju kojega je Republički sekretarijat za unutarnje poslove mogao prema potrebi društvene situacije ili političkog stanja formirati onoliko broj jedinica posebne namjene koliko procijeni da mu je potrebno, započelo primanje novih djelatnika u MUP RH. Time se željelo smanjiti nesrazmjer u nacionalnoj strukturi zaposlenih u MUP-u RH, jer je sredinom 1990. godine u ukupnom broju zaposlenih u MUP-u RH bilo manje od 50 posto Hrvata. Odlukom ministra unutarnjih poslova (tada republičkog sekretara za unutrašnje poslove) u srpnju je donesena odluka o ustrojavanju tečaja za nove hrvatske redarstvenike. Jednako tako, sukladno tadašnjim republičkim i saveznim zakonima ustrojene su jedinice za posebne namjene MUP-a RH. U rujnu 1990. godine popunjena je Antiteroristička jedinica Lučko, koja je, između ostaloga, sudjelovala u blokadi i oslobođanju vojnih objekata JNA od Delnica do zagrebačke regije (*Povjesnica*, 2006.), a potom su osnivane nove jedinice za posebne namjene MUP-a RH (Tuškanac, Rakitje, Valbandon, Kumrovec, Pionirski grad, Sljeme, Vinica, Erdut). Pripadnici tih jedinica postali su jezgra budućih gardijskih postrojbi (*Obrana*, 2001.). Potom je *Uputom o organizaciji, opremanju i osposobljavanju Posebnih jedinica policije u Policijskim upravama*, koju je 5. ožujka 1991. potpisao tadašnji ministar unutarnjih poslova Josip Boljkovac, započelo ustrojavanje Posebnih jedinica policija (PJP), odnosno Specijalnih jedinica policije (SJP), a u travnju 1991. godine započele su pripreme za ustrojavanje brigada Zbora narodne garde, kao nekog oblika vojno-policijskih postrojbi. Dakako, osnivanje spomenutih postrojbi temeljilo se na postojećim republičkim i saveznim zakonima. Od prve četiri osnovane profesionalne brigade ZNG-a, 1. poznatija kao "Tigrovi" i 2. A brigada ZNG nazvana "Gromovi", ustrojene su na području Zagreba. U srpnju 1991. godine ustrojena je i specijalna jedinica Policijske uprave zagrebačke "Alfa" (*Povjesnica*, 2006.).

Ustrojavanje Zapovjedništva obrane Grada Zagreba (ZOGZ) započelo je 1. ožujka 1991., a "do kraja travnja iste godine novo je zapovjedništvo preuzelo sva skladišta

³ Neki misle da su skladišta „Šijavrh“ i „Gliboki jarek“ spojena podzemnim hodnikom (Javorović, 1999.).

TO smještena izvan vojarni JNA, te provelo postupak ukidanja bivših štabova TO" (Grdić, 2001.). Na temelju zaključaka Vrhovnoga državnog vijeća usvojenih potkraj lipnja 1991. godine, ministar obrane Martin Špegelj i ministar unutarnjih poslova Josip Boljkovac "donijeli su Naredbu o formiranju zajedničkih štabova za područja policijskih uprava i općina u RH, u koje su na razini policijskih uprava ušli: (1) načelnik policijske uprave, (2) sekretar SNO, (3) komandant štaba TO i (4) komandant jedinice ZNG" (Javorović, 1999.).

Za Zagreb i šire zagrebačko okružje osobito je važan osnutak Regionalnog kriznog štaba za zagrebačku regiju krajem srpnja 1991. godine. Predsjednik štaba bio je Zdravko Brzović, a pukovnik Stjepan Mateša bio je vojni zapovjednik štaba u čijem sastavu su bili sekretar Gradskog sekretarijata za narodnu obranu Zvonimir Červenko, načelnik Policijske uprave Zagrebačke Ante Devčić, zapovjednik Gradskoga štaba Teritorijalne obrane Darko Grdić, zapovjednik Gradskoga štaba Civilne zaštite Ivan Parać, a ubrzo potom štabu je pridodan i zapovjednik Gradskog stožera Narodne zaštite Milivoj Kujundžić (Najman, Dujić i Posilović, 2005.). Do početka rujna 1991. godine uspostavljen je Krizni štab grada Zagreba s Mladenom Vedrišem na čelu (Najman, Dujić i Posilović, 2005.).

Ustrojavanje Dragovoljačke oružane skupine na području Sesveta

Kako bi praćenje svih djelatnosti JNA bilo što uspješnije, a osobito njihovo protuustavno djelovanje protiv Hrvatske, u drugoj polovici 1990. godine počinju se ustrojavati Dragovoljačke oružane skupine (DOS) i na području Sesveta.⁴ "Prve grupe dragovoljaca formirane su na inicijativu Hrvatske demokratske zajednice" već "u drugoj polovici kolovoza" 1990. godine (Mandarić, 1993.). Njihova zadaća bila je motrenje i obavješćivanje nadređenih o svim kretanjima pripadnika JNA unutar i uokolo tri vojna skladišta JNA u Sesvetama, kao i zaprečavanje prometnica Sesvete – Dugo Selo i Sesvete – Popovec – Varaždin, u slučaju da iz navedenih smjerova JNA sa svojim oklopnomehaniziranim snagama krene prema Zagrebu (Dujmović, 2006.).

Ivan Kovačić glede toga spominje i jedan od sastanaka koji je održao gospodin Kozlica na području Sesveta u proljeće 1990. godine, a ulogu u organizaciji je imao i Ante Gugić, ondašnji šef sesvetske milicije (sudionik Domovinskog rata kao pripadnik Vojne policije). Kovačić također spominje da su u Sljemetransu 1991. uočena trojica sumnjivaca, a tamo su improvizirana borbena vozila bila pripremana za napad na "Duboki jarak" uz određenu količinu automatskih pušaka (Kovačić, 2005.).

⁴ Dujmović tvrdi da je dobio „zadaću od pomoćnika ministra MUP-a Perice Jurića da formira dragovoljačke oružane skupine (DOS) kojima će zadaća biti osiguranje i kontrola cjelokupnog teritorija na području Sesveta, što uključuje kontrolu prometnica, postavljanje zapreka (jezevi i mine) iz smjera Dugog Sela i Varaždina" (Dujmović, 2006.). O ulozi i značaju dragovoljačkih postrojbi od 1990. godine još se ne piše u dovoljnoj mjeri. Na području Dugog Sela već u srpnju 1990. ustrojila se dragovoljačka postrojba jačine jedne satnije: 120 pripadnika u četiri voda, a svaki vod je imao tri desetine (53. samostalni bataljun, 1997.).

Ustrojavanje Narodne zaštite Sesvete

Tomo Jantol sudjelovao je "prvo u mjesnim naoružanim grupama, od proljeća 1991. kao osnivač Narodne zaštite u Sesvetama, a nakon osnivanja stožera kao zapovjednik Područnog stožera NZ Sesvete". Jantol je u rujnu 1991. godine zapovijedao "postrojbama Narodne zaštite u opsadi i osvajanju velikog skladišta oružja JNA Gliboki jarek (Duboki jarek)". Kada je imenovan "preuzeo zapovjedništvo 148. brigade HV", za zapovjednika PSNZ Sesvete određen je Vlado Grubišić (Javorović, 1999.).

Do 10. svibnja 1991. godine u postrojbama Narodne zaštite u Sesvetama bilo je 4266 dragovoljaca.⁵ Dakako, zbog godina starosti ili zdravstvenih i drugih razloga svi prijavljeni nisu bili spremni za sudjelovanje u zahtjevnijim zadaćama.

PRIPREME ZA OSLOBAĐANJE VOJNIH SKLADIŠTA U SESVETAMA

Spomenutoga 10. svibnja 1991. u Sesvetama se okupilo dvadeset i pet članova pričuvnog sastava JNA.⁶ Tri dana poslije, 13. svibnja, uputili su poziv svim časnicima pričuvnog sastava JNA da se "svrstaju u redove obrane Republike Hrvatske pod komandom njena Vrhovništva, a rukovodstvo naše organizacije da odmah, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće mjere za realizaciju takvog opredjeljenja".⁷

Vrijeme je pokazalo da JNA nije odustala od strategije napada na Hrvatsku i iz vojnih objekata smještenih usred gradova, a sukladno takvim planovima vršili su pojačane mjere za uvođenje izvanrednog stanja. Tako je, primjerice, zapovjednik 10. korpusa JNA generalpotpukovnik Dušan Uzelac 14. srpnja 1991. godine zahtijevao od 140. mbr. da do 16. srpnja dostave zahtjev za popunu postrojbi minsko-eksplozivnim sredstvima "svih vrsta prema vašim potrebama". Zapovjednik 10. korpusa JNA ujedno je odredio da vojni objekti moraju imati minska polja sa shemama minsko-eksplozivnih prepreka, a prema procjeni minska polja trebalo je dopunjavati. General Uzelac veliku pozornost posvetio je natpisima s upozorenjima "MINE", koje je trebalo postaviti s unutarnje strane vojnih objekata (Komanda 10. korpusa, Str.pov. br. 07/21-51 od 14. srpnja 1991.). Očito je da se brinuo samo za sigurnost ljudstva u vojnim objektima, a ugrozio civilno pučanstvo izvan tih objekata.

Zapovjedništvo 5. Vojne oblasti JNA je 18. srpnja 1991. godine zahtijevalo da se "u vezi priprema objekata za odbranu" poduzmu određeni koraci, a zapovjedništvo 10. korpusa JNA potom ih je izvijestilo da su svi vojni objekti osigurani minskim

⁵ Najviše ih je bilo u mjesnim zajednicama Kobiljak (160), Gajišće (650), Adamovec (125), Jelkovec (118), Sesvetski Kraljevec (128), Kraljevečki Novaki (111), Sesvetska Sela (147), Novo Brestje (222), Centar (385), Staro Brestje (189), Luka (513), Dubec (350), Kašina (160) (Javorović, 1999.).

⁶ „Rezervne vojne starješine Sesvete“, Sesvete, 10. svibnja 1991. Među dvadeset i pet potpisanih su: Tomislav Jantol, Petar Čorak, Drago Čičko, Stjepan Tudek, Ivan Kučko, Slavko Mandarić, Stjepan Baričević.

⁷ Poziv članova SRVS Sesvete „Članovima i rukovodstvu SRVS!“ od 13. svibnja 1991. godine.

poljima, te da su borbena sredstva prikrivena i spremna za borbenu djelovanje na "duži vremenski period". Vojni objekti su ojačani stražarskim osiguranjem, izrađenim osmatračnicama i zapovjednim mjestima, te opskrbljeni hranom, vodom, sanitetskim priborom i sredstvima veze. Odabrani su pripadnici JNA koji su, kako tvrdi zapovjednik 10. korpusa JNA general Uzelac, spremni "za brzu i energičnu upotrebu" na određenim pravcima. Na kraju izvještaja nadređenom zapovjedništvu 5. VO general Uzelac napominje da je osobno išao u nadzor svih objekata, te "ukazao na slabosti i propuste koji su u određenom roku otklonjeni" (Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991.).

U istom izvješću general Uzelac u prilogu dostavlja pregled snaga i postavljenih mina za osiguranje objekata, koji pokazuje da je na području tri vojna skladišta u Sesvetama sredinom srpnja 1991. godine bilo postavljeno osamdeset i pet mina: 22 kom. MRUD kod Popovca, 22 kom. MRUD kod Glibokog jarka i 41 kom. kod Sopnice (Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991., Pregled ugrađenih mina na dan 14. srpnja 1991. - prilog br. 2). Istodobno je u spomenutim objektima bilo 219 pripadnika JNA (Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991., Pregled snaga za osiguranje - prilog br. 1). Međutim, tjedan dana nakon što je 18. srpnja 1991. godine izvijestio da su svi nedostaci osiguranja vojnih objekata otklonjeni, zapovjednik 10. korpusa general Uzelac ipak je ustanovio da je zaštita nepotpuna, pa je odmah zapovjedio da se i oko skladišta "Popovec" i "Sesvete" između ograda postave "tri reda PMA-1 nagaznih i na uglovima 100 komada PROM-1 poteznih", te da se na ulazu u objekt "pripreme 1-2 Fugase" (Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 07/21-60 od 25. srpnja 1991.). Na temelju zahtjeva generala Uzelca, zapovjednik 140. mbr pukovnik Radomir Tomić odredio je dopunsko ojačavanje minskih polja kod vojnih skladišta "Sesvete" i "Popovec" do 28. srpnja 1991. godine, uz prethodnu obuku vojnika. Istodobno, zahtijevao je dostavu i ugradnju minsko-eksplozivnih sredstava u skladište "Popovec" 26. srpnja 1991. i u skladište "Sesvete" 27. srpnja 1991. godine (Komanda 140. mbr, Str.pov.br. 377-406 od 26. srpnja 1991.).

OSLOBAĐANJE VOJNIH SKLADIŠTA U SESVETAMA

U operaciji oslobađanja vojnih objekata JNA u Hrvatskoj dolazilo je i do neplaniranih i samovoljnih akcija pojedinaca, a također i do ispreplitanja nadležnosti za određeno područje.⁸ Tako je i na području Sesveta 4. rujna 1991. godine došlo do incidenta, kada je skupina naoružanih pripadnika hrvatskih obrambenih snaga samovoljno "željela zaustaviti armijsko vozilo na cesti Sesvete – Popovec, no vojnici JNA pružili

⁸ Primjerice, zapovjednik Narodne zaštite Grada Zagreba Milivoj Kujundžić zapovjednicima NZ područnih ureda GZ u dopisu od 17. rujna 1991. naglašava da se strogo „pridržavaju datih uputa u ponašanju i djelovanju pripadnika Narodne zaštite na terenu“. Stoga se „mora poštivati hijerarhija zapovjedanja i naredbe“, a prema „uzročnicima i počiniteljima takvih radnji primjenit će se sankcije prema Zakonu o obrani Republike Hrvatske“ (Javorović, 1999.).

su otpor". (VP 1112 Petrinja I. ZP OS RH Karlovac, klasa: T.560-01/01-01/11, ur. br.: 1112-01-01-731 od 3. prosinca 2001.).

Prilikom vatrenoga okršaja smrtno su stradali kapetan JNA i pripadnik hrvatskih obrambenih snaga (Najman, Dujić i Posilović, 2005.).

Na konferenciji za novinare održane 15. rujna 1991. godine u Saboru RH ministar obrane Luka Bebić "podsjetio je da su nakon 13. rujna u 15 sati, kada je istekao ultimatum Stipe Mesića da se vojska vrati u vojarne i prekine rat u Hrvatskoj, za Hrvatsku svi pripadnici JA članovi pučističke vojske".⁹

Tijekom 13. i 14. rujna 1991. godine "u suradnji s načelnikom područnog ureda općine Sesvete i zapovjednikom policijske postaje Sesvete sesvetski dragovoljci su izvršili potpunu blokadu skladišta naoružanja" u Sesvetskoj Sopnici, u Šija Vrh kod Popovca i Dubokog jarka (Koljak, 1998.). Čelnik stožera Zapovjedništva ZNG RH obaviješten je u Izvješću Operativnog centra spomenutoga Zapovjedništva za razdoblje od 14. do 15. rujna 1991. da su se predale straže kod Sesveta (SVA, GS OS RH, 1991, herb. 42, dok. 50).

Hrvatske vlasti preuzele su vojno skladište "Sopnica" 14. rujna 1991., a dan poslije, 15. rujna 1991. godine, i vojno skladište "Šijavrh" u Popovcu. Konačno, 17. rujna 1991. godine neprijateljske snage su predale i jedan od značajnijih vojnih objekata "Duboki jarak" (Javorović, 1998.).¹⁰

Tjedan dana poslije, 25. rujna 1991. godine, Rezolucijom broj 713 Vijeće sigurnosti UN-a je, između ostaloga, nalagalo svim državama da odmah provedu zabranu isporuke oružja i streljiva za područje bivše Jugoslavije "sve dok Vijeće sigurnosti ne odluči drugačije" (*Kronologija rata*, 1998.). S obzirom na to da je spomenuta odluka izravno koristila srpskom agresoru, zbog njegove nadmoći u naoružanju i zalihama streljiva, operacija oslobođanja mnogih vojnih objekata u rujnu i listopadu 1991. godine imala je posebnu važnost. Naime, oslobođanje vojarni označilo je početak kraja raspršenog razmještaja snaga JNA na cjelokupnom ozemlju Hrvatske, a hrvatske oružane snage došle su do značajnoga naoružanja. Ipak, to nije bilo dovoljno za sustavnije izvođenje obrambenih i napadnih operacija protiv srpskog agresora, odnosno snaga JNA, pa se naoružavanje moralo nastaviti na razne načine.

Dakako da je međunarodna zajednica bila svjesna posljedica nametnutoga embarga Hrvatskoj na uvoz oružja. Tome u prilog govori i stav američkog umirovljenog pukovnika Nestar G. Pino – Marina, koji je u Glavnom stožeru Hrvatske vojske na zagrebačkom Tuškancu 20. listopada 1991. godine rekao da će poduzeti sve da se embargo ukine i Hrvatskoj dostavi pomoć u borbenoj tehnici i drugoj vojnoj opremi. Ujedno je spomenuo da JNA priprema izvođenje napadnih operacija na tri operativna smjera: "podravskom, posavskom i banjalučkom, s točkom susreta u Zagrebu". Predstavnici Glavnog stožera HV-a obavijestili su ga da protivnička strana "koristi

⁹ *Večernji list*, ponedjeljak, 16. rujna 1991. Do održavanja konferencije predale su se „četiri vojarne u Zagrebu“.

¹⁰ Prema Izvješću Operativnoga centra Zapovjedništva ZNG RH za dan od 15. do 16. rujna 1991. godine tek tada se spominje pad vojnoga skladišta u Sopnici (SVA, GS OS RH, 1991, herb. 42, dok. 51).

bojne otrove" i priprema se "za proizvodnju avionskih aerosolnih bombi od 250 kg" (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 137).

Vojno skladište "Sopnica"

U "Sekretarijatu narodne obrane Sesvete i u Narodnoj zaštiti znali su sve podatke" o skladištu "Sopnica" i "pripremili su se za njegovo osvajanje" (Javorović, 1999.). Važne podatke o tom vojnom objektu prikupile su ophodnje Narodne zaštite.¹¹ Vojno skladište su "čuvala 23 ročna vojnika i 1 aktivni vodnik kao zapovjednik". Njih su hrvatske borbene skupine za Sopnicu "nekoliko dana držale pod opsadom, uporno ih pozivajući na predaju" (Javorović, 1999.).

Konačno oslobađanje "Sopnice" započelo je u subotu, 14. rujna 1991. u 13 sati. Nakon prethodne blokade i opsade, pripadnici JNA pozivani su preko razglasa na predaju skladišta. S obzirom na to da zapovjednik vojnog skladišta "Sopnica" nije pokazivao spremnost na predaju mirnim putem, nakon "desetak minuta" hrvatska borbena skupina je "pripucala u zrak". To je „omekšalo“ zapovjednika "Sopnice", koji je potom iskazao želju da "dogovori uvjete" predaje. U pregovorima koje je s njim na ulazu u skladište vodio Vlado Kolak, dogovorena je "bezuvjatna predaja sa svim naoružanjem i opremom, plan rasporeda minskih polja i osobna sigurnost svih vojnika". Konačno, 14. rujna 1991. godine u 16 sati vojno skladište "Sopnica" predano je Josipu Luciću, zapovjedniku 1. gardijske brigade ZNG-a (Javorović, 1999.).¹²

Vojno skladište "Šijavrh"

Nakon oslobađanja vojnog skladišta "Sopnica", na području Sesveta bilo je nužno oslobađanje vojnih skladišta "Šijavrh" i "Duboki jarak", te nadziranje postavljenih protutenkovskih zapreka "na cestama prema Dugom Selu i Varaždinu" i uklanjanje "nekoliko snajperskih i mitraljeskih gnijezda u stanovima" (Javorović, 1999.).

Skladište "Šijavrh" u Popovcu je prema "već ranije pripremljenom planu blokirano ranom zorom" 14. rujna 1991. godine, a zapreke su "postavljene uz zaobilaznicu Ivanja Reka – Popovec, u središtu i na izlazu iz Popovca" prema Dubokom jarku, "odnosno prema Sesvetskim Selima". Zaprečavanje je izvršeno i na ulazu u Popovec. Također, i most preko potoka Vugera "bio je zapriječen ježevima" i protutenkovskim minama. Uz istodobno okruživanje skladišta "Šijavrh", zapreke su nadzirali pripadnici dragovoljačkih postrojbi, Narodne zaštite, "policijske patrole i dvojica pripadnika ZNG-a". Krizni štab Sesvete odredio je tadašnjeg sekretara Sekretarijata za narodnu

¹¹ U grupi za Sopnicu uz pripadnike NZ koji su držali opsadu, bili su: Vlado Kolak, Ivan Dujmović, Vlado Bačak, Ivica Bačak, Vladimir Omerović i Marinko Šaravanja iz Sesveta, Antun Mamić i Ivan Puzak iz Kašine, te Mario Raguž i Mirko Bradić iz Sesvetske Sopnice (Javorović, 1999.).

¹² Politički dnevnik *Večernji list* tvrdi da se predaja dogodila nekoliko sati poslije: „vojni objekti (...) koji su osvojeni tijekom subotnje noći – vojna skladišta na Selskoj cesti, Sopnici kod Sesveta i Prečecu kod Dugog Sela" (izdanje *Večernjeg lista* od ponedjeljka, 16. rujna 1991.).

obranu Sesvete Slavka Mandarića da predvodi akciju oslobađanja vojnog skladišta "Šijavrh" (Javorović, 1999.).

Detaljniji podaci o skladištu "dobiveni su istog jutra (14. rujna 1991., op. A. L.) od u Popovcu zatečenog i privedenog zapovjednika (...) vodnika Fikreta Gračića". Tada su započeli pregovori o predaji vojnog objekta "Šijavrh", nakon čega je Gračić pušten u "Šijavrh" da prenese namjere osloboditelja, a potom su poslijepodne nastavljeni pregovori. Tada je na pregovore s Gračićem trebao doći "i drugi podoficir (Srbin), kako je to bilo dogovoreno". Međutim, to se nije dogodilo (Javorović, 1999.).

Sljedećeg jutra, 15. rujna 1991. godine, Gračić je ponovno pušten u skladište "Šijavrh" kako bi izvršio "pripreme (...) posade za predaju". Istodobno je "opsada (...) pojačana i približena prostoru" skladišta. Ujedno su Gračićevi podaci "o minskim poljima i organizaciji obrane" skladišta dodatno potvrđeni "od dvojice odbjeglih vojnika". Konačno je istoga dana u 16 sati Gračić iz skladišta "izveo prvu grupu vojnika, a uskoro su za njom došle i druge". Potom je u skladište "Šijavrh" u 18 sati "ušla specijalna postrojba policije MUP-a RH predvođena Vicom Vukojevićem, tadašnjim zamjenikom ministra unutarnjih poslova RH". Zajedno s njima bili su "dragovoljci Narodne zaštite Mjesne zajednice Popovec i Šašinovec, predvođeni Josipom Mesecom". Prema dopisu Zapovjedništva ZNG-a dostavljenom MORH-u, iz skladišta u Popovcu pobjegli su časnici, a dvadeset vojnika JNA se predalo (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 47, dok. 252.).¹³ Toga dana zrakoplovstvo JNA nadlijetalo je šire područje Zagreba.¹⁴

Vojno skladište "Duboki jarak"

U sklopu operacije oslobađanja vojnih objekata na području Republike Hrvatske od 14. do 16. rujna 1991. godine u 13 sati i 30 minuta hrvatske snage su u potpunosti nadzirale 26 objekata JNA (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 47, dok. 252.).

Nakon što su vojna skladišta "Sopnica" i "Šijavrh" bila u potpunosti pod hrvatskim nadzorom, iznimno je važno bilo osloboditi "Duboki jarak" kao najveće skladište "naoružanja i vojne opreme na području Zagreba". Stoga su u Kriznom štabu, Sekretarijatu za narodnu obranu Sesvete, Područnom stožeru Narodne zaštite Sesvete i drugdje planovi za njegovo zauzimanje "pravljani mnogo prije izdavanja naredbe za blokadu i osvajanje vojarni" (Javorović, 1999.). Krizni štab odredio je zapovjednika PS NZ Sesvete Tomu Jantola da predvodi akciju oslobađanja "Dubokog jarka", a koordinacija se provodila između spomenutog Kriznog štaba, Područnog odjela GSNO Sesvete, GSNO i GSNZ. U "opsadi (...) sudjelovale su i postrojbe Narodne zaštite, sesvećanski dragovoljci, te nekoliko pripadnika ZNG-a i lokalne policije" (Javorović, 1999.). Jantol naglašava da je "Gliboki Jarek" bila "dugo pripremana, osmišljena i organizirano vođena akcija" pa su se o spomenutom skladištu prikupile "poprilično točne" informacije "o broju vojnika i rasporedu objekata, o zapovjednicima", o tomu

¹³ Prema drugim podacima, pobjegla su dva „podoficira“ JNA (Javorović, 1999.).

¹⁴ *Večernji list*, 16. rujna 1991.: „Zagreb je jučer doživio svoju prvu zračnu uzbunu u ovom prljavom ratu! (...) dva zrakoplova tipa MIG“.

“tko, kada, i kako ulazi i izlazi iz njega, o načinu opskrbljivanja hranom, vodom i električnom strujom, čak o stražarskim psima” (Javorović, 1999.).

Akcija oslobađanja vojnog skladišta “Duboki jarak” započela je 14. rujna 1991. godine u zoru. Postavljene su “već ranije pripremljene protutenkovske prepreke na putovima i raskrižjima” oko spomenutog skladišta, a čuvali su ih naoružani pripadnici NZ koji su ujedno “organizirali straže i ophodnje” (Javorović, 1999.). Do prvog vatrenog okršaja došlo je već u ranojutarnjim satima istoga dana, kada je hrvatska naoružana skupina pripucala sa svih strana na “Duboki jarak”, pokušavajući pripadnike neprijateljske JNA u skladištu prisiliti na predaju. Međutim, pripadnici JNA uzvratili su vatru.¹⁵

S obzirom na to da je skladište bilo sasvim blokirano i nadzirano, redovito se svakih pola sata preko razglasa pozivalo pripadnike JNA da “predaju oružje koje je vlasništvo hrvatskog naroda”, a zauzvrat im se jamči “sigurnost i slobodan izbor: da se pridruže hrvatskim snagama obrane”, da ih se otpremi “do zapovjednog mjesta njihove vojske”, a mogli su se odlučiti i da uz hrvatsku pomoć “otputuju u mjesta svog civilnog života”. Među vojnicima JNA bio je “veći broj Albanaca”. Njima se o svojim namjerama hrvatska strana putem razglasa obraćala na albanskom jeziku (Javorović, 1999.).

Istoga dana, 14. rujna 1991. godine, u poslijepodnevnim satima nastavio se oružani sukob “koji je pokazao da je posada skladišta do zuba naoružana i spremna na upornu obranu ili nasilni proboj iz okruženja”. S druge strane, hrvatske su skupine bile “vrlo slabo naoružane, uglavnom pištoljima i lovačkim puškama”, te “s nekoliko automatskih pušaka pojedinih pripadnika Zbora narodne garde, koji su nam se pridružili”. Pripadnike JNA “vjerojatno ne bismo uspjeli spriječiti da su pokušali nasilni proboj, još manje smo imali izgleda za prodor u skladišni prostor. Međutim, oni to nisu znali, a ni mi nismo popuštali u našoj odlučnosti da ih prinudimo na predaju” (Javorović, 1999.). Uskoro je hrvatskim dragovoljačkim skupinama, koje su držale skladište “Duboki jarak” pod opsadom, pritekla u pomoć “jedna specijalna postrojba MUP-a pod zapovjedništvom Željka Sačića i žestoko ih napala. No, jugovojnici se ni tada nisu predali, već su odvratili svom snagom, ne samo puškama, već i mitraljezima i minobacačima. Srećom, nismo imali žrtava, a njima smo sutradan (15. rujna 1991., op. A.L.) nudili medicinsku pomoć, ukoliko imaju žrtava. Od njih, međutim ni dalje nije bilo nikakvog glasa. Postrojba MUP-a morala je otići na druge zadatke tako da je Narodna zaštita ostala sama, jedina odgovorna za konačni ishod akcije” (Javorović, 1999.). Pri pokušaju nasilnog oslobađanja skladišta “Duboki jarak” među pripadnicima DOS-a i NZ-a nije bilo žrtava, dok je u redovima ZNG-a bio ranjen jedan pripadnik (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 51, str. 2.).

S obzirom na to da je na području Seseva još samo trebalo zauzeti najznačajnije skladište “Gliboki jarek”, Milivoj Kujundžić je kao zapovjednik NZ Grada Zagreba

¹⁵ Neposredno uoči početka napada jedan građanin srpske nacionalnosti, koji je živio u obiteljskoj kući prekoputa „Dubokog jarka”, namjeravao se nekamo uputiti sa svojim osobnim vozilom, ali ga je jedan naoružani pripadnik NZ zaustavio prije nego što je krenuo i savjetovao mu da se vrati u kuću, što je i učinio.

na sjednici sesvetskog Kriznog stožera dao poticaj za izbor "neposrednog voditelja cijele akcije". Iako je sesvetski zapovjednik NZ Jantol i dotad "operativno vodio ovu akciju", istoga je Krizni stožer glasovanjem odredio da "s punim ovlastima" vodi akciju "do kraja i odgovara (...) za njen ishod" (Javorović, 1999.). Pod daljnjim vodstvom Jantola pojačavao se pritisak blokade uz naznaku pripadnicima JNA da "nećemo popustiti ma koliko blokada potrajala, te da im osim predaje ništa drugo ne preostaje". Nakon što su 17. rujna 1991. godine poslijepodne poslali "znak za predaju", Jantol je zajedno s Vladom Kolakom, članom Kriznog stožera, došao u skladište: "Bez osobnog naoružanja prišli smo vojnicima i njihovim zapovjednicima koji su bili okupljeni pred prvim objektom. Jedan od njihovih zapovjednika pokazao je na mine koje su bile postavljene svuda uokolo i na žice koje su vodile do barake". Isti taj zapovjednik iz sastava JNA istaknuo je: "Eto, bili smo spremni sve ovo dignuti u zrak" pa bi tada "pola Sesveta bilo uništeno". On se zanimao tko zapovijeda s hrvatskim snagama blokade skladišta, a kada je Jantol odgovorio da je on taj, upitao ga je: "Jeste li vi MUP ili Zenge"? Tek kad je dobio Jantolov odgovor da je on pripadnik MUP-a, dao mu je do znanja: "Onda ću razgovarati, a da ste Zenge ne bih s vama ni razgovarao. Predajem vam objekte pod uvjetom da nas sigurno prebacite u Maršalku, i to s našim osobnim naoružanjem" (Javorović, 1999.).¹⁶ Tako su hrvatske snage preuzele spomenuto skladište oružja i streljiva.

U izvješću o tijeku akcije osvajanja skladišta „Duboki jarak“, koji je odnio predstojniku Ureda za zaštitu ustavnog poretka Republike Hrvatske Josipu Manoliću, Tomo Jantol naveo je da su hrvatske snage „priskrbile dragocjeno oružje i vojnu opremu: oko 13.000 automatskih pušaka, stotinjak topova i minobacača raznih kalibara, 80-ak raznih transportnih vozila i oko 900 do 1000 tona minsko-eksplozivnih sredstava, te ogromne količine streljiva i vojne opreme u rasponu od kaciga i konzervirane hrane pa do uredskog materijala“ (Najman, Dujić i Posilović, 2005.).

Do 20. rujna 1991. godine hrvatske snage zauzele su u Hrvatskoj "više od 60 vojnih objekata različite strukture", od toga 15 vojarni i 11 skladišta (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 47, dok. 252.). No, iz neosvojenih vojnih objekata JNA u Hrvatskoj, pa tako i na širem području Zagreba, još je prijetila opasnost. Istoga dana, 17. rujna 1991. godine, kada je osvojeno skladište „Duboki jarak“, na širem području Zagreba agresorske snage gađale su snage MUP-a u Lučkom, a iz borongajske i novozagrebačke vojarne pucano je u smjeru Sljemena i okolice Novoga Zagreba. Toga dana je neprijateljsko ratno zrakoplovstvo djelovalo po vrhu Medvednice, a iz vojnih objekata JNA vrebali su snajperisti, zbog čega su ranjena dva civila i pet pripadnika ZNG-a (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 54.). U zrakoplovnim napadima na Veliku Goricu i topničkim napadima iz vojarne na Borongaju po zagrebačkoj Dubravi 22. rujna 1991. godine stradalo je deset osoba, među kojima i dijete s nenavršene dvije godine (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 61.). Glavni stožer HV-a je pot-

¹⁶ U *Večernjem listu* (srijeda, 18. rujna 1991.), još nisu znali da je dan prije palo skladište Gliboki jarek: „Već četvrti dan traju pregovori i s vojnim skladištem Duboki Jarek u Sesvetama. SMB redovi tamo su, pretpostavlja se, pojačani 'uvezenim' rezervistima i specijalcima iz Niša. Jer, da su ondje samo obični vojnici, vjeruje se, na skladištu bi već vijorio hrvatski barjak. Duboki je Jarek važan objekt, jer je ondje uskladišten dio oružja zagrebačke TO“.

kraj rujna 1991. godine raspomagao s informacijom da postoji mogućnost proboja snaga JNA iz zagrebačkih vojarni. Stoga je svim hrvatskim postrojbama u Zagrebu i okolici izdana zapovijed da 29. rujna 1991. godine u 5 sati i dvije minute budu u punoj borbenoj pripravnosti, a potom je u 5 sati i 36 minuta sati "data opća uzbuha" (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 76.). Potom je izdana zapovijed da se u Operativnoj zoni Zagreb zapriječe prijelazi na rijeci Savi kod Strmeća, Oborova i Dubrovščaka, dok su u novozagrebačkoj vojarni nanovo uključivani motori tenkova (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 77.). To su samo neke pojedinosti od niza događaja na širem zagrebačkom području, odnosno na području Operativne zone Zagreb u jesen 1991. godine.

Vojna skladišta JNA oslobođena od hrvatskih snaga u Sesvetama pripadaju I. etapi operacije zauzimanja vojnih objekata JNA od 14. do 30. rujna 1991. godine u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Za nju je bilo karakteristično da se pripadnici JNA u gotovo svim slučajevima nisu htjeli predati snagama ZNG-a, već su uvijek tražili snage MUP-a" (SVA, GS OS RH, 1991., herb. 42, dok. 87, 1, 4).

ZAKLJUČAK

Hrvatska je početak agresije Srbije, odnosno JNA i srpsko-crnogorskih snaga u ljeto 1991. dočekala razoružana, jer je već u svibnju 1990. godine JNA gotovo svo naoružanje hrvatske Teritorijalne obrane stavila pod svoj nadzor, a potom se zbog nametnutoga nepravednoga embarga na uvoz oružja na prostor bivše Jugoslavije – u srpnju 1991. od država Europske zajednice, a krajem rujna 1991. od Vijeća sigurnosti UN-a, hrvatske oružane snage nisu mogle u kratkom roku kvalitetno opremiti. Stoga se, s obzirom na to da su napadi JNA postajali sve jači i da je postalo očigledno da Srbija nije spremna na mirno rješenje krize, osvajanje vojarni i skladišta oružja JNA nametalo kao jedino rješenje za trenutno naoružavanje slabo opremljenih hrvatskih oružanih snaga.

Nakon zapovijedi predsjednika RH Franje Tuđmana, 14./15. rujna započela je blokada vojnih objekata JNA, a do kraja rujna najveći broj tih objekata već je došao pod nadzor legalnih oružanih snaga Republike Hrvatske. Zbog zadobivenoga ratnoga plijena (ogromne količine oružja i streljiva), može se reći da je osvajanje vojarni i skladišta JNA imalo strateški značaj u Domovinskom ratu, jer je preuzeto pješačko i teško naoružanje (oko 200 tenkova, 150 oklopnih transportera i borbenih vozila pješaštva, približno 400 teških topničkih sredstava, oko 180.000 pušaka i automata, 18 različitih brodova te znatne količine streljiva, bombi i mina) bilo od presudne važnosti za ustrojavanje postrojbi Hrvatske vojske i obranu Hrvatske. S preuzetim oružjem hrvatske oružane snage su u jesen 1991. godine zaustavile neprijateljske snage u pokušaju prodora do Zagreba i spajanja sa snagama smještenim u vojnim objektima JNA na području zagrebačke regije, čiji je krajnji cilj bio nasilno uklanjanje demokratski izabrane vlasti u Hrvatskoj.

Među zauzetim skladištima oružja i vojne opreme JNA su i tri skladišta u zagrebačkim Sesvetama: Gliboki jarek, Sopnica i Šijavrh. U najznačajnijem od njih – Glibokom jarku, čuvala se znatna količina oružja, uključujući i nasilno oduzeto oružje hrvatske Teritorijalne obrane. Iako je bilo i samoinicijativnih pokušaja suzbijanja protuustavnoga djelovanja JNA, prilikom čega je jedan pripadnik hrvatskih obrambenih snaga smrtno stradao, može se reći da je Krizni štab za Sesvete odgovorno pripremao blokadu vojnih skladišta JNA u Sesvetama („Gliboki jarek“, „Sopnica“ i „Šijavrh“), iskazavši odlučnost u namjeri da ih osvoji i diplomatsku vještinu pregovaranja. Zahvaljujući tome, spomenute objekte uspjelo se zauzeti odmah na početku blokade vojarni bez žrtava na obje strane, usprkos tomu što je i na području Sesveta u međuvremenu bilo nekoliko vatrenih okršaja i ispreplitanja nadležnosti u redovima hrvatskih obrambenih snaga. Vojno skladište „Sopnica“ hrvatske vlasti preuzele su 14. rujna, dan poslije preuzeto je vojno skladište „Šijavrh“ u Popovcu, a Gliboki jarek preuzet je 17. rujna 1991. godine nakon oružanoga sukoba, u kojem je, uz dragovoljačke skupine iz Sesveta i Narodnu zaštitu, kratkotrajno sudjelovala i specijalna jedinica MUP-a RH. Prema izvješću o tijeku akcije, u skladištu JNA „Duboki jarek“ hrvatske snage zarobile su oko 13.000 automatskih pušaka, stotinjak topova i minobacača raznih kalibara, 80-ak raznih transportnih vozila i oko 900 do 1000 tona minsko-eksplozivnih sredstava, te ogromne količine streljiva i vojne opreme u rasponu od kaciga i konzervirane hrane pa do uredskog materijala.

PREGLED KORIŠTENIH SKRAĆENICA:

- DOS – Dragovoljačke oružane skupine
- GONZ – Gradski sekretarijat narodne zaštite
- GSNO – Gradski sekretarijat narodne obrane
- HV – Hrvatska vojska
- JNA – Jugoslavenska narodna armija
- MRUD – Mina rasprskavajuća usmjerenog djelovanja
- MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova
- NZ – Narodna zaštita
- PJP – Posebna jedinica policije
- PMA – Protupješačka mina antimagnetna
- PROM – Protupješačka rasprskavajuća odskočna mina
- SJP – Specijalna jedinica policije
- SNO – Sekretarijat narodne obrane
- SVA GS OS RH – Središnji vojni arhiv Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske
- TO – Teritorijalna obrana
- UN – Ujedinjeni narodi
- ZNG – Zbor narodne garde
- ZOGZ – Zapovjedništvo obrane Grada Zagreba

POPIS IZVORA I LITERATURE:

Izvori:

- Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 07/21-51 od 14. srpnja 1991.
Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991.
Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991., Pregled snaga za osiguranje - prilog br. 1
Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 3/15-215 od 18. srpnja 1991., Pregled ugrađenih mina na dan 14. srpnja 1991.- prilog br. 2
Komanda 10. korpusa, Str.pov.br. 07/21-60 od 25. srpnja 1991.
Komanda 140. mbr, Str.pov.br. 377-406 od 26. srpnja 1991.
SVA, GS OS RH, 1991, herb. 42, dok. 50, 51, 52, 61, 76, 77, 87, 137.
SVA, GS OS RH, 1991., herb. 47, dok. 252.
Večernji list, 16. rujna 1991.
VP 1112 Petrinja I. ZP OS RH Karlovac, klasa: T.560-01/01-01/11, ur. br.: 1112-01-01-731 od 3. prosinca 2001.

Svjedočanstva:

- Dujmović, I. Usmeno svjedočanstvo od 28. rujna 2005.
Dujmović, I. Oslobođanje vojnih skladišta u Sesvetama, pismeno svjedočanstvo od 15. siječnja 2006.
Izješće Vlade Kolaka iz 1998. dostavljeno načelniku Uprave za obranu Zagreb.
Kovačić, I. Usmeno svjedočanstvo od 26. rujna 2005..
Lisičak, A. Bilješke o akciji "Duboki jarak", neobjavljeno svjedočanstvo.
Mandarić, S. Kako smo osvajali vojno skladište bivše "JNA" Duboki jarak – Sesvete, pismeno svjedočanstvo od 10. rujna 1993.

Literatura

- 53. samostalni bataljun Zbora narodne garde Dugo Selo* (1997.) Dugo Selo: Ratno zapovjedništvo 53. samostalnog bataljuna.
Grdić, D. (2001.) *10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigada i postrojbi Grada Zagreba*. Zagreb: Poglavarstvo Grada Zagreba i Ministarstvo hrvatskih branitelja.
Javorović, B. (1999.) *Narodna zaštita Grada Zagreba u Domovinskom ratu*. Zagreb: Defimi.
Kronologija rata: agresija na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu (1998.). Zagreb: Hrvatski informativni centar.
Najman D., Dujić M. i Posilović I. (2005.) *Blokade i osvajanja vojarni i vojnih*

objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb. Zagreb: Udruga dragovoljaca Narodne zaštite Domovinskog rata.

Obrana (2001.) Zagreb: tjednik MORH, god. II., br. 64.

Povjesnica zagrebačkih ratnih zapovjedništava i postrojbi HV-a i MUP-a (2006.) Zagreb: glavni pokrovitelj Grad Zagreb, supokrovitelji MORH, MUP i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Tus, A. (1999.) *Rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991.-1995.* Zagreb-Sarajevo.

LIBERATION OF JNA MILITARY DEPOTS IN SESVETE IN 1991

Adrijan Lisičak

Summary

The author describes the conquest of the JNA military depots Duboki jarak ("Gliboki Jarek"), Sopnica and Šijavrh in Sesvete in September 1991., pointing out that, given the fact that the JNA attacks grew stronger and it became obviously that Serbia is not ready for a peaceful solution to the crisis, winning the JNA barracks and military depots imposed as the only solution to the current arming poorly equipped Croatian armed forces. Because of acquired war booty, author maintains that the conquest of the JNA barracks and military depots had strategic importance in the Homeland War. At that point taken personal and heavy weapons was of crucial importance for establishing the formations of the Croatian Army and Croatian Defense. According to the report on the progress of the action, in the JNA military depot Duboki Jarak Croatian Forces captured about 13,000 automatic weapons, hundreds of cannons and minethrowers of various calibers, some 80 different transportation vehicles, around 900-1000 tones of mines, and vast quantities of munitions and military equipment ranging from helmets and canned food to the office equipment. With the taken arms Croatian Armed Forces in autumn 1991. stopped the enemy forces in an attempt to reach Zagreb and joining forces with the JNA military facilities located in the Zagreb region, whose ultimate goal was to violently remove the democratically elected government in Croatia.

Keywords: JNA, military depots, barracks, the Croatian Defense Forces, arms